

Osasuntsu jateko bidea erraztuz

10-17

AURKIBIDEA

Iritzia Garbiñe Biurrun **3**

Erreportajea Software berria
eraginkortasuna hobetzeko **4-7**

Baso Ertzetik

Jon Ander Galarraga **8-9**

Asteko Gaia

Bertakoa jatearen garrantzia **10-17**

Olerkia Ione Gorostarzu **18**

Bertsoa Bixente Gorostidi **19**

Iritzia Imanol Artola Arretxe, 'felix' **21**

Erreportajea Koronabirusari
sormenez begiratuta **26-29**

26-29

21

Azaleko irudia
Leyre Carrasco

ataria

URTEKO HARPIDETZA KUOTA: 83€

ATARIAK ez du bere gain hartzen aldizkarian
adierazitako esanen eta iritzien erantzukizunik.

bai erabiltzen eta
lana egiten

3ikam

ARGITARATZAILEA: Tolosaldeko Komunikazio Taldea, SM **LEGE GORDAILUA:** SS-1323-2013 **TELEFONOA:** 943 65 56 95
KOORDINATZAILEA: Rebeka Calvo Gonzalez **KUDEATZAILEA:** Iban Urdapilleta Alkizaletxe **BEZERO ARRETA:** 943 30 43 46
WEBGUNEA: ataria.eus **POSTA ELEKTRONIKOA:** ataria@ataria.eus **IRRATIA:** 943 69 80 38 • 687 410 033 • 107.6 FM
PUBLIZITATEA: 661 678 818 • publi@ataria.eus

Tolosaldeko Komunikazio Taldea, SM:

Tolosaldeko gizarte eragileak

TOLOSALDEKO ATARIA diruz laguntzen duten erakundeak:

Udalak: Abaltzisketa, Aduna, Alegia, Alkiza, Albiztur, Altzo, Amasa-Villabona, Amezketeta, Anoeta, Asteasu, Baliarrain, Belauntza, Berastegi, Berrobi, Bidania-Goizatz, Elduain, Gaztelu, Hernialde, Ibarra, Ikaztegieta, Irura, Larraul, Leaburu-Txarama, Lizartza, Orendain, Oresa, Tolosa eta Zizurkil.

Gipuzkoako
Foru Aldundia

‘Maixabel’

Iciar Bollainen *Maixabel* filmak Maixabel Lasaren bizi esperientzia eskaini digu. Egia esan, herri honetan ez genuen horrelakorik behar hori eza-gutzeko. Baina, hala eta guztiz ere, Bollainen lana interes handikoa da hemen gertatutakoaren zati bat gogorarazteko eta oraindik guztiz beharrezkoa den hausnarketarako.

Duela gutxi honetaz beste hedabide batean ere idatzi dudan arren, garrantzitsua iruditu zait nire ikuspegi ATARIA astekarian ere azaltzea, gogoetaren xede diren gertakarietako hurbiltasun-arrazoi nabariengatik.

Oso garai gogorak bizi izan ditugu. Oraindik ere, okerrera «kronologikoki» atzean geratu denean, eta hausnartu dezakegunean, ia ezinezkoa dirudi guzti honetatik pasatu izana.

Gure herriko kaleetan edozein pertsona hiltzea, baita «gu bezalako»ak ere edota lagunak ere, beti bidegabeki; hau ez dakit nola gainditzen den. Ez dakit gainditzen den ere. Baina badirudi, oro har, ahal balitz bezala egiten dugula, orduan ere jende asko ezer gertatuko ez balitz bezala bizi zen bezala. Eta ez da erraza gertatutakoa kontatzea. Horregatik da hain onuragarria eta pozgarria horrelako bizi-istorioak ezagutzea edo errepasatzea.

Maixabelek konpromiso politiko eta sozial pertsonala zuen, Juan Marirekin partekatzen zuena. Eta konpromiso horri eutsi zion, beste hainbat egun gaizto bezalako egun batean, 2000ko uztailaren 29an, ETA-ko kide batzuek bere lagun maitea hil zutenean. Eta konpromiso horrek oso urrutira eraman du Maixabel, eta bere mina hainbat pertsonaren bizitzak aldatzeko gai izan da, batez ere Juan Mariren hiltzaileena, bere senarra hiltzean berea aldatu zuten baino gehiago.

Ez da, zalantzarik gabe, prozesu erraza izan. Mundu guztiaren ulermenik ere ez du izan. Mespretxu eta desadostasun mingarri batzuk ere jasan ditu. Baina bere erabakia izan da: emakume aske baten erabakia.

**GARBIÑE BIURRUN
MANCISIDOR
EPAILEA**

Hainbat elkarriketatatan esan duen bezala, beti pentsatu izan du pertsona guztiek merezi dutela bigarren aukera bat. Eta bere pentsamendua erabat bete du.

Maixabel «justizia errestitutibo» deiturikoaren bidean sartu zen, eta Juan Mari hil eta zenbait urtera, haren bizitza suntsitu zutenekin -edo suntsitu zezaketekin- hitz egin eta Juan Mari zergatik hil zuten ulertu nahi izan zuen. Eta esan zien nahiago zuela Juan Mariren alarguna izan haien ama baino.

Hala ere, ez dago modu bakarra hain delitu larriaren biktima izateko. Zentzugabea litzateke eta, batez ere, bidegabea. Biktima bakoitzak sentitzen duen bezala sentitzen du, eta nahi duen moduan edo ahal duen moduan erreakzionatzeko eskubide osoa du. Maixabelen bidea ez da bakarra eta ez da beste inori eska dakioken bidea. Eta Maixabelen erabakia ere ezin da arbuia edo gutxietsi.

Ez da pentsatu behar biktimek gizarte honekin zorrik dutenik eta ezin zaie eskatu etorkizuneko bizikidetza errazteko modu jakin batean jardutea. Hori ez da inoiz biktimen esku utzi behar. Baina ez etorkizuna eraikitzen oso modu garrantzitsuan lagundu ezin dezaketelako -etorkizuna eraiki baitezakete-, baizik eta ezin zaielako horrelako erantzukizunik haien gainean jarri herritarrok eta erakundeek gure erantzukizunak gure gain hartu gabe.

Eta, betiere, edozein terrorismoren eta Estatuko erakundeengandik inguruetan egindako beste delitu larri bartzuen biktimek, zailtasun guztien gainetik, ahalgin handia egin dutela aitortuz.

Uste dut ezinbestekoa izango dela «topaketa errestitutibo kolektibo» zabal bat, gertatutakoa ulertu eta bakoitzak bere erantzukizuna bere gain hartu ahal izateko. Hau egun batean posible izatea espero dut.

ERIS, SOFTWARE BERRITZAILEA

Zitu enpresak zenbakizko kontrola duten makinetan datuak modu eraginkorrean atzemateko softwarea sortu du; makina-erreminten ekoizpena hobetzeko plataforma da eta dagoeneko 30 enpresa baino gehiagotan instalatu dute. Orain arte arrera «ona» izan du.

Jon Miranda

Zenbakizko kontrola duten makina-erremintentzako datuak automatikoki atzemateko sistema da Eris, makinaren benetako datuak jasotzeko aukera ematen du sarearen bitartez, PLCrik gabe. Egungo merkatuan dauden produktu gehienek zenbakizko kontrola interpretatzeko gisa horretako sistemak erabiltzen dituzte eta horregatik da berritzailea Eris softwarea, zenbakizko kontroletik zuzenean hartzen duelako informazioa.

Zitu enpresako zuzendari komertziala den Iban Mateos ibartarrak azaldu du zer-nolako informazioa jaso daitekeen plataforma honen bidez: «Prozesuen hasiera eta amaiera, makinak izan ditzakeen geldialdiak, alarmak, mantentze lanak, prestatze bidean diren sistemak, potentziometroei buruzko informazioa, tenperatura... Makinek datuak jasotzeko sistema propioa izaten dute, baina gure plataforma independentea da, kontrol desberdinetara konektatzean da eta gai da instalazio bateko mekanizazio-zentro guztien ekoizpena kontrolatzeko».

Eris sistemak datu errealek jasotzen ditu denbora errealean eta horrek enpresetako arduradunei ahalbidetzen

die erabaki eraginkorrakoak hartzea, plangintzari, kostuei edota lan kargari buruzkoak. «Badaude beste sistema batzuk datuak jasotzeko balio dutenak eta langileen mende daudenak. Sistema horiek ez dira guztiz zehatzak eta datuak biltzerakoan desbideratzeak egoten dira, %10 eta %15 artekoak, pertsonaren arabekoak direlako eta pertsona ez delako guztiz zehatza izaten. Makina batean %10eko desbideratzearekin, urtebetez bi txandatan, urtean makinako 200-300 orduko desbideratzeaz ari gara. Hamar makinek lan egiten duten lantegi batean 2.000 edo 3.000 orduz ari gara. Ordu asko dira makina baten funtzionamenduari buruzko datu zehatzik ez edukitzeko», esan du Mateosek.

Makinen OEEa (Overall Equipment Effectiveness)

edo efizientzia neurtzen du Eris-ek. OEEa hiru parametroetan oinarritzen da: makinaren erabilgarritasuna, errendimendua eta kalitatea. Balio hau ezagutzeak, eta batez ere balio hau gutxitzen duten arrazoiak Eris-arekin identifikatu ahal izateak, OEEa hobetzeko hartu beharreko erabakiak eta egin beharreko ekintzak efektiboagoak izatea dakarte, OEEa handitzea ahalbidetuz. Zituko

«Datuak jaso, monitorizatu eta instalazioaren ekoizpena kontrolatzeko plataforma berritzailea da Eris»

IBAN MATEOS

zuzendari komertzialaren iritzian, ordea, helburua ez da soilik softwarea merkaturatzea: «Enpresei bide laguntza eskaini nahi diegu, eraginkortasun eza aztertu ahal izan dezaten eta arazoak konpontzeko ekintzak abian jar ditzaten».

Produktu espezifikoak da Eris, mekanizazio enpresentzat edo mekanizazio plantak egiten dituzten fabrikatzaileentzat. Zitun, orain arte, mantentze prediktiboarekin eta kontrol jarraibideekin lotutako produktuak garatu dituzte eta orain biltegi adimentsuetara konektatzeko bidea egiten ari dira. Mekanizazioko modulu espezifiko batzuk garatu, eta orain, plastikoa injektatzeko planten datuak nola digitalizatu eta laser ebaketarako makinen ekoizpen datuak nola bildu lantzen ari dira. Plan estrategikoan jasoa du Zituk negozioa Espainiara eta atzerrira zabaltzea, nahiz eta EAE duen lehentasunezko segmentu. «Makina-erremintako enpresen ehuneko handi bat hemen dago eta errazagoa egiten zaigu Euskadin haztea».

Zituko arduradunek uste dute enpresek kezka ba-

dutela makinek duten errentagarritasunarekin. Oro har, Eris bezalako produktuak harrera «ona» dutela esan du Mateosek. «Gure kasuan Industria Digitala bezalako programak martxan jartzeari esker, gure softwarea 15 enpresetan instalatu dugu eta aurreneko beste 30 enpresetan instalatzeko aurreikuspena dugu. Gainera, Eris-a jartzeko laguntza eskaera aurkeztu duten hamar enpresetatik bederatzik SPRIren Renove Industria 4.0 laguntzak jaso dituzte».

2002an eskualdeko hainbat lagunek sortu zuten Zituk konpainia eta IKTen sektorean bidea egin du. Ezarpen handiko euskal elkarte gastronomikoak kudeatzeko softwarea garatu ostean, 2015etik ari dira Eris plataforma garatzen, Geminis-Goratu fabrikatzailearekin lankidetzan eta Eusko Jaurlaritzaren Haziteki programaren laguntzarekin. «Eris, ez da soilik makina baten datuak atzemateko tresna, datuak jaso, monitorizatu eta instalazioaren ekoizpena kontrolatzeko plataforma berritzailea da», esan du Mateosek.

IRAGARKI LABURRAK

NEGOZIO ESKU-ALDAKETA. Ile-apainketako negozioa eskualdatzen da. Baldintza onak. Tolosaldea bailaran.

Interesatuak deitu ondorengo telefono zenbakira: 622 87 23 97.

«Datu erreala daudenean hobeto lan egiten da»

XABIER IRADI

BIDEGAIN ENPRESAKO ZUZENDARI INDUSTRIALA

Makinen egoera eta gaitasuna une oro neurtzen dituen Eris softwarea dute instalatuta Tolosako Bidegain enpresan; datuen gainean egiten dute lan, jardunaren errealitatea zein den ezagutzeko.

Irati Saizar Artola

Tolosako Bidegain enpresan balbulentzako piezak fabrikatzen dituzte. Xabier Iradi da zuzendari industrialia eta duela bi urte ingurutik dabiltza lanean Eris softwarearekin. Datuak ematen dizkie software horrek, eta besteak beste, lan errendimendua hobetzeko baliagarria zaiela esan du.

Nola jakin zenuten Eris softwarearen berri?

Lehendik ere horrelako zerbaitei aurkitu nahian genbiltzan. Azken batean, horrelako erreminta baten gauzarik garrantzitsuenak da datu asko ematen dizkizula eta guk datu horiek behar ditugu hobetu ahal izateko.

Daturik ez badaukagu, ezin dugu hobetu. Makinen efizientzia emango zigun programa bat bilatzen ari ginen, baina ez genuen lortzen programa egoki bat. Azkenean, Ziturekin jarri ginen harremanetan, eta zertan ari ziren erakutsi zigutenean ikusi genuen ondo zihoala guk nahi genuenarekin. Plataforma ikusi genuen, sinplea eta erraza zen, guk nahi genituen datuak emateko gai zen eta bere aldeko apustua egin genuen.

Ze onura ekarri dizkizue zuen enpresan?

Gure kasuan lau puntu nabarmenduko nituzke: errendimendua, fitxatzearena, mantenua eta planifikazioa.

Errendimenduari dagokionez, makinaren adierazle bat ematen digu, datuak biltzen dizkigu, eta edozein lekutatik sartu gaitezke hura ikustera, bai lanetik eta baita etxetik ere, mugikorraren, tabletaren edota ordenagailuaren bidez. Momentu oro ikus dezakegu makina lanean ari den edo geldirik dagoen. Hor, orain ari gara garrantzen, baina makina geldirik badago langileak berak justifikatuko du zergatik dagoen makina geldirik tablet baten bidez. Guretzat garrantzitsua da atal hau, momentu oro badakigulako makinaren egoera zein den. Ikusten badugu astean ordu asko dagoela makina gel-

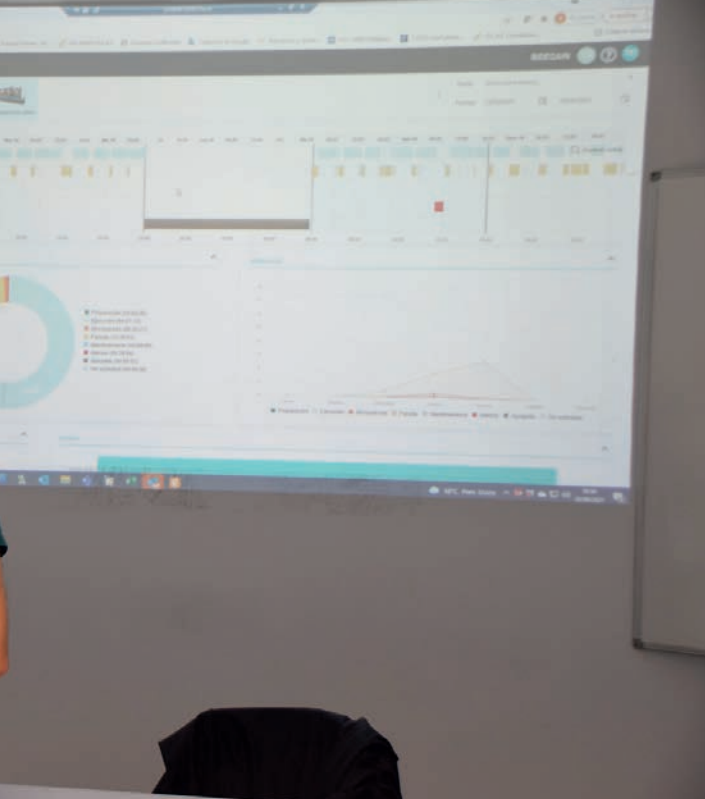
dirik, esaterako, garabiaren zain dagoelako, ondoriozta genezake garabi bat behar dugula, hilabeteen kopuru jakin bateko kostua daukagulako.

Eta fitxatzearena nola ari zarete lantzen?

Langile batek lan bat bukatzen duenean ordenagailuan jartzen du zenbat denbora behar izan duen pieza hori fabrikatzeko. Langileak sartu

behar duen horretan akatsak egon daitezke. Beraz, prezioan ere aldaketak izan ditzake piezak. Softwareari esker, momentuan bertan hartzen du noiz hasten den, eta noiz amaitu duen. Datuak erreala goak dira.

Xabier Iradi, Tolosalako Bidegain enpresako zuzendari industriala. I.S.A.

Mantenuan ere laguntzen dizue, eta baita planifikazioan ere.

Tolosaldea Lanbide Heziketarekin mantenuko arlo bat lantzen ari gara: gure hiru makina hartuta, horien mantenua zein den analizatzen ari dira. Bideo edo argazki bidez pauso bakoitza zein izan behar duen lantzen ari dira. Kasu honetan, Eris softwareak esango digu zein momentutan egin beharko zaion mantenua, eta makina lanean ari den ordu konkretu batean alarma argia piztuko zaio pantailan eta mantenua egin behar duela jarriko dio. Orain prestatu nahi duguna

da, mantenu horretan sartu eta Lanbide Heziketakoek prestatutako informazioa agertzea pantailan, mantenua nola egin azaltzen duena.

Eta planifikatzeari dagokionez, aukera ematen dizu makina bakoitzean daukazu karga planifikatzeko epe luzera eta epe motzera. Hauxe da momentu honetan gutxien garatuta daukagun alorra, gure kasuan ez daukagulako jasota egiten ditugun pieza guztien denborak.

Garatzen jarraituko duzue beraz.

Enpresa batek beti joan behar du hobetzen, eta hobetzeko datuak beharrezkoak dira. Daturik gabe ez dugu errealitatea zein den, intuitu dezakegu, baina datu errealak daudenean hobeto lan egiten da. Horrelako erremintek, gaur egun sartzen ari den industria 4.0ak aukera asko ematen dizkizu.

Produkzioaz gain kalitatea ere hobetzea bada helburua?

Bai, hori da. Neurtu dezakegu egiten ari garena zein kalitatetan egiten ari garen. Erraz lortzen ditugu datuak eta hori guretzat ezinbestekoa da. Datuak lortzeko denbora asko pasa behar baduzu ez du merezi.

Baliagarria da softwarea zuen lanerako?

Bai, nahiz eta oraindik ez diogun zukua nahi bezala atera. Nik astero ateratzen ditut makinaren datuak. Oraindik ez dugu martxan jarri, baina asmoa da sekzio desberdinetako arduradunek begiratzea bere sekzioko makinek zein lan egin duten, zenbat denboran aritu diren lanean eta zenbat geldirik. Beraz, ni esaten ibili beharrean, beraiek ikusiko dute. Horrela efizientzia hobetzen joango gara.

ATARIAN jarrita Goierri
eta Urola Kostako
Hitza egunkarietan doan

hilberriak • urteurrenak • eskertzak

Txikia: 110€ • Atarikideentzat: 55€
Handia: 160€ • Atarikideentzat: 80€
Eskertza: 60€ • Atarikideentzat: 30€

Eskelak • ataria@ataria.eus • Tel: 943 65 56 95
Astelehenetik asteazkenera 18:30ak arte hartzen ditugu. Ostegunetan 11:30ak arte hartzen ditugu.

**JON ANDER
GALARRAGA**
BIOLOGOA

Sagardoaren ekosistema

Noizean behin biologo garenok, beste biologoek idatzitakoak irakurtzen ditugu, eta bada biologo japoniar bat, Hiroshi Uzumaki, non Euskal Herriko ekosistemei buruz lan handia egin duen eta bere azken ikerketa, kasualitatez, Gipuzkoan oso ugaria den ekosistema bati buruz egin duen, sagardotegiei buruz.

Hiroshi Uzumaki doktoreak, bazekien gurean oso ugaria dela sagardotegia deritzon ekosistema berezia eta hiru urteko ikerketa luze bat ipini zuen habian. Ikerketa amaitu ostean, bere doktore tesia aurkeztu du eta benetan datu txundigarriak lortu ditu, zientzia aldizkari famatu batean emaitzak argitaratuz.

Uzumakiren lantaldea konturatu da, Gipuzkoa barruko paisaia bi sagardotegi mota daudela: bertakoa eta inbaditzailea. Sagardotegi inbaditzailearen eraginagatik, bertakoen kopurua gero eta urriagoa da eta beharrezkoa da lehenbailehen hauen kontserbazio plan bat egitea.

Aurrez ordea, lantaldeak bertako eta inbaditzaile diren sagardotegien bereizketa zorrotz bat egitea oso beharrezkoa ikusi du eta gauzak horrela, bere lantaldearekin batera, izen handiko nazioarteko biologoak tartean, bertako eta sagardotegi inbaditzaileak bereizteko hiru gako aurkeztu dituzte *Gipuzkoar sagardotegien alderaketa morfologiko, kronologiko eta espaziala* deritzon artikuluan. Honek, oihartzun handia izan du biologoen artean eta zenbait datu hauen zehaztasunei kritika bortitzak egin dizkie, beraz, ni mezulari soil bat izanik, irakurlearen esku uzten dut datu hauen egitasuna epaitzea.

Uzumakiren taldearen esanetan, sagardotegi bat

bertako den definitzeko, lehen gakoa bere garapen eremua da. Bertako sagardotegien eremuek, eremu oso naturalizatuak izan behar dute eta hiriguneetatik urrun egon behar dute, iristen oso deserosoa den leku batean. Gipuzkoa barreneko mendirik altuenaren bailara sakonenean eta bertaratzeko argiztapen gabeko egoera txarrean dauden errepideetatik gertu daude bertako sagardotegien gehiengoak. Tren geltoki alboan edo autobus geltokitik 50 metrora dauden sagardotegiei, zuzenean sagardotegi inbaditzailearen kategoria ematen zaie Uzumaki doktorearen tesian. Ezaugarri honengatik, aspaldiko urtean Gipuzkoan bertako ekosistema bezala jotzen ziren zazpi sagardotegi, gaur egun inbaditzaile bezala katalogatu dira, honek berebiziko oihartzuna izan du ekosistema hauetan aditu diren mundu guztiko biologoetan.

Bigarren ezaugarriak ekosistema barruko klimarekin du zerikusia. Bertako sagardotegi baten barruko tenperatura 10-15 gradutan egon behar da urte guztian, hau ere ezinbesteko faktore klimatikoa da bertako sagardotegi bat izendatzeko garaian. Larrialdi klimatiko eta klima aldaketak bertako sagardotegietan eragina izaten ari den arren, oraingo 15 gradutik gorako tenperatura duten sagardotegiak, bertako ekosistema bezala ez dira onartuak izango inoiz. Berritro ere eztabaida sakonak sortu dituen ondorioa izan da Uzumaki doktorearena eta hurrengo urteetan gai honen bueltan metereologo eta aldaketa bioklimatikoan aditu diren pertsona askoren iritzia espero dira.

Eta hirugarrenik, sagardotegi barreneko espezieen

presentzia da. Sagardotegia, espezie ugarirentzat errekturto askoko ekosistema izanik, espezie asko elkar-bizi dira bertan. Uzumaki doktoreak eta bere taldeak, Gipuzkoako ia 100 sagardotegi ikertu dituzte, eta metodologia moduan, beren ikerketa kanpamentuak sagardotegiko ekosistemaren erdigunean kokatzen dituzte, bertako hezetasuna eta tenperatura neurtzeaz gain, bizi diren espezieen katalogo oso zehatza egin dute. Espezie zerrenda luze honetan, espezie bat bada sekula ez dena behatu sagardotegi inbaditzaile batean eta beti egoten dena bertako sagardotegietan, beraz espezie adierazlea deitu zaio: sagardotegiko jabea. Eta bertako sagardotegi bat izendatzeko sagardotegiko jabea espeziea egotea ezinbestekotzat jo du Hiroshi Uzumaki doktoreak.

Sagardotegiko jabea aurkitzeko errazena, prismatikoak hartu eta sagardotegi ertzeratzearen bidez da. Identifikatzeko, gizaseme adindun baten itxurakoa izan ohi da eta espezie honen bereizgarritasuna: irribarrerik ez egitea da. Batzuetan zaila izaten da espezie hau topatzea, sagardotegiko zutabe baten atze-

an gordetzeko joera baitu. Hala ere, bistaz aurkitzea zaila bada, soinuarekin erraz identifika daiteke, izan ere alarma dei bereizgarri bat dauka: «Txoooootx!». Alarma dei hau benetan garrantzitsua da ekosistema barruko antolaketan, erakurpen efektua du beste espezieetan eta ekosistema barruko espezie guztiak aztarrika batean, sagardotegiko jabearen atzetik joaten dira, inoiz dokumentatu gabeko espezieen arteko migrazio bat hasiz.

Uzumaki doktoreak *Inoxidablearen migrazioa* izena eman dio eta migrazio berezi honetan, espezie guztiak sagardotegiko jabeari segika sagardotegiko eremuetatik irteten dira.

Migrazio arraro hauen zentzua ez dago argi, baina beti sagardotegi inguruko eremu altuenera desplazatzen dira, bertan kokatzen den sagardo kupel herdoilgaitza topatu eta bertatik txotx egiten dute. Momentu honetan espezie arteko tentsio une handiak izan hori dira, batez ere baten bat txotxean hamar segundotik gora egoten bada.

Inoxidablearen migrazioa beste bi edo hiru aldiz errepikatu daiteke, sagardotegiaren barne egituraren arabera beti ere. Faktore klimatikoek ere eragina dute noski, kanpoan euria badago pereza ematen du inoxidablara joatea eta migrazio hau ez da ematen.

Behin hiru ezaugarri hauek ongi definituta, bertako sagardotegien kontserbazioari buruz Uzumaki doktorea oso argia da. «Bertako sagardotegiak kontserbatu nahi badira, hiru ezaugarri hauek bermatzea ezinbestekoa da». Gainera, entitate publikoei dei zuzen bat egiten die: «Bertakoa kontserbatzek ezinbestekoa da ekosistema hauetan zuzenean eragingo duten ekintzak burutzeta». Izan ere, Uzumakiren taldea oso kezkatua dago, Tolosaldean jada topatzen ari direlako bertako itxura duten sagardotegiak, baina ikerketa zehatzago baten ostean, inbaditzaileak direnak. Uzumakiren esanetan, «litekeena da sagardotegi inbaditzaileak, uste genuena baino eremu handiagoak inbaditu izana jada», egoera hau oso larria eta kezagarritzat jo du doktoreak.

Beraz, 2022rako gelako bazkaria antolatzen ari zaren berrogei urteko famili gizon-emakumea, zaindure bertako ekosistemak.

Munduko 3.000 milioi biztanlek (%40k) ez dute dieta osasuntsua egiteko aukerarik. **L. CARRASCO**

JATEN DUGUNA GARELAKO

Bihar, urriak 16, Elikaduraren Nazioarteko Eguna ospatuko da mundu osoko 150 herrialde baino gehiagotan. 'Gaurko elikadura babestua, biharko bizitza osasuntsua' da aurtengo edizioko leloa, eta urtero bezala, desnutrizioaren aurkako borrokan elkartasuna sendotu nahi dute

Josu Artutxa Dorronsoro

Mila bederatziehun eta berrogeita bos-
teko urriaren 16an, Quebecen, sortu
zen Elikadura eta Nekazaritza Erakun-
dea. Nazio Batuen Erakundeko agen-
tzia espezializatua da, eta nazioartean gosearen aur-
kako lana gidatzea da bere helburu garrantzitsuena.
Nekazaritza-ekoizpenari arreta handiagoa jartzea
edota garapen bidean dauden herrialdeen arteko
lankidetzak bultzatzea dira erakundearen beste bi
helburu nagusi. Gaur egun, 130 bat herrialdeetan lan
egiten badu ere, munduko ia 200 estatuk osatzen
dute erakundea.

Besteak beste, munduko biztanle guztientzat eli-
kagaien segurtasuna lortzeko ahaleginetan dihardu
agentziak; aldi berean, guztiek bizitza aktiboa eta
osasuntsua izateko behar adina elikagai eta kalitate
onekoak eskuratzeko aukera bermatzea bilatzen du.
Urtero, gure planetan bizi diren 7.300 milioi biztanle
baino gehiagok behar duten janari kopuruaren bikoi-
tza ekoizten da; gose direnak, ordea, 793 milioi dira.

1979ko urrian, erakundearen 20. Batzar Nagusia
egin zuten. Bertan, Paul Romany Hungariako orde-
z-kariak paper aktiboa izan zuen; bere proposamen
baten ondorioz, Elikaduraren Nazioarteko Eguna

EGUNEROKO OGIA

izendatu baitzuten urriaren 16a. Geroztik, urtero, mundu osoko 150 herrialde baino gehiagotan ospatzen da elikagaien arazoaz jabetzea, eta gosearen, desnutrizioaren eta pobreziaren aurkako borrokan elkartasuna sendotzea helburu duen data.

Pobrezia baita elikadura ez-osasungarriaren jatorrietako bat. Inoiz baino pobreagoa den gizartearentzat, inoiz baino konplexuagoa da osasuntsu elikatzeari. Beste alor batzuetan bezala, adin-tarteei eta generoari erreparatuz gero, pobreziaren kasuan ere aldeak handiak dira. 25 eta 34 urte artekoen kasuan, adibidez, gizonak baino emakume gehiago (%20 gehiago) bizi dira muturreko pobrezian.

Elikaduraren Nazioarteko Egunaren orain arteko edizioetan, *Landu, elikatu, kontserbatu. Elkarrekin., Mundua elikatzen, planeta zaintzen* edota *Gure ekin-tzak, gure etorkizuna* dira bezalako leloak erabili dituzte. Biharko, berriz, *Gaurko elikadura babestua, biharko bizitza osasuntsua* eslogana aukeratu dute. Aurreko urteetan bezala, herritar oro kontzientziatu nahi dute, gose direnei babesa azaldu eta denontzat dieta osasungarriak bermatzeko beharraren alde.

Geroz eta aho gehiago elikatzen

Erakundeak argitaratutako datuen arabera, gaur egun, munduko 3.000 milioi biztanle inguruk (biztanleria osoaren %40k) ez dute dieta osasungarria egiteko aukerarik. Halaber, osasunarentzat kaltegarria den elikadurak eta bizi-estilo sedentarioak gora egiten jarraitzen duela azaldu du; ondorioz, ia 2.000 milioi biztanlek dute gehiegizko pisua edo obesitatea. Elikagai kaltegarriei lotuta, aipatzeko da biztanleen %10a kalte-tua izaten dela, bakterioek, birusek, bizkarroiek edo substantzia kimikoek kutsatutako elikagai kaltegarrien hornidurengatik.

Bestalde, elikagaiak ekoizte-

Urtero, gure planetan bizi diren 7.300 milioi biztanle baino gehiagok behar duten janari kopuruaren bikoi-tza ekoizten da; gose direnak, ordea, 793 milioi dira. 2050erako, berriz, ia 10.000 milioi biztanle elikatu beharra aurreikusten dute. Kalkuluak egiteko, kontuan eduki daiteke Euskal Herrian 3,2 milioi biztanle bizi garela.

ko, kontsumitzeko eta, tamalez, alferrik galtzeko dugun moduak, gure planetari oso prezio altua kobratzen diola azaldu dute, baliabide naturaletan, ingurumenean eta kliman beharrezkoa ez den presioa eginez. Munduko elikagaien %14a bilketa, manipulazio, biltegitratze eta lekualdaketa desegokien ondorioz galtzen dela adierazi du agentziak; %17a, berriz, kontsumitzaileek alferrik galtzen dutela esan du.

Gaur egungo arazoa larria bada ere, Elikadura eta Nekazaritza Erakundea epe luzera begira jarri da da-goeneko. 2050erako, ia 10.000 milioi biztanle elikatu beharra aurreikusten dute. Elikagaiak ekoizti, prozesatu, merkaturatu eta kontsumitzeko, baina, erabateko eraldaketa beharko da. Munduko herritarrak modu jasangarrian elikatzeko, elikadura-sistemetan

Elikagaien %14a bilketa, manipulazio, biltegitratze eta lekualdaketa desegokien ondorioz galtzen da; %17a, berriz, kontsumitzaileek alferrik galtzen dute

hobekuntza nabarmenak egin beharko direla adierazi dute, ekoizleei eta elikadura-katean parte hartzen duten langileei enplegu duina eta bizitzeko baliabideak eman ahal izateko, kontsumitzaileei produktu elikagarriak eskaintzeko, eta guzti hori, baliabide naturalak kaltetu gabe egiteko.

Bertatik kanpo ere, bertakoa eskuragarri

Datorren ostiralean, 'Baserritik zureztat, zentzuzko merkataritza' proiektua aurkeztuko dute Zarautzen. EHNE-k eta Ederto erosketa taldeak sustatu dute eta Gipuzkoako 11 ekoizle eta 15 saltokik hartuko dute parte urtebeteko proba pilotuan; tartean badira eskualdekoak.

Datorren ostiralean, hilak 22, *Baserritik zureztat, zentzuzko merkataritza* izeneko proiektua aurkeztuko dute Zarautzen. Aurkezpenarekin batera, hasiera emango diote urtebeteko proba pilotuari, eta oraingoz, Gipuzkoan zehar hedatuko da. Guztira, 11 ekoizle edo baserritarrek eta hamabost saltoki edo denda txikik hartuko dute parte, eta horien artean badira eskualdeko ordezkariak.

Euskal Herriko Nekazaritza Elkartek Gipuzkoan duen ordezkariak eta Ederto Harakin eta Urdaikarien Erosketa Taldeak elkarlanean antolatutako proiektua da, kooperatibitatean oinarritutakoa. «Komertzializazio kate motz sostengarri bat eta zentzuzkoa edo bidezkoagoa sortzea du helburu», adierazi du Joseba Altuna EHNE sindikatuko kide amezketarrak. Edertok, 50 bazkide eta 200dik gora bezero ditu Gipuzkoan. «Horregatik, aukera oso egokia zela ikusi genuen, lurralde osoan zehar proiektua hedatzeko».

Iazko apirila aldera elkartu ziren proiektuaren bi aldeak, artzainei kameratan gaztak pilatzen hasi zitzaizkien une berean. «Horiei irteera emate aldera hasi ginen, zerrenda ezberdinak egiten eta prezioak hitzartzen. Herritarrek kalera ateratzen hasi zirenean, kaos handia izan zen erosketak egiterako orduan. Ondorioz, orduan zuen zentzua aldatu behar izan genion proiektuari, eta beste era batera zehaztu genuen».

EHNEk eta Edertok sustatu arren, Altunak adierazi duenez, saltoki txikiak eta elikagaien ekoizleak edo baserritarrak izango dira proiektuko protagonista nagusiak. Sindikatuak begirale modura funtzionatuko du; erosketa taldea, berriz, eragile komertziala izango da, zubi lanak egingo dituen, alegia. «Baserritarrei produktuak erosi, eta ondoren denda txikietan salduko ditu Edertok. EHNEk, kasu honetan, prezioen zainketan egingo du lan handiena», aurreratu du amezketarrak.

Etekin, hiru alderdientzat

Oinarrian, komertzio txikien sarea indartzea eta sustatzea, eta denda horietan euskal produktuak, bertakoak, gehiago topatzea da sustatzaileen nahia. «Denda batean egon liteke Larretako gazta edo Mahalako jogurta, baina guztiak batera toki batzuetan bilatzea zaila izango da». Horrez gain, merkataritza gune txikiak sostengatzea eta indartzea, eta horrela, hurrengo belaunaldientzako berme bat izatea nahi dute. «Logistika lanak suposatzen duen traba handi hori erraztea, askotan, denbora eta diru xahuketa handia izaten baita», arrazoi-tu du Altunak.

Edertok jada diseinatuta du bere sare komertziala edo bide logistikoa. Ekoizle bakoitzak produktu jakin batzuk eskainiko ditu, eta horietako bakoitzari prezio bat zehaztuko zaio, ondoren, ko-

EHNEk begirale modura funtzionatuko du; Ederto, berriz, eragile komertziala izango da, zubi lanak egingo dituen, alegia

mertzio txikietan garestiago saltzeko. «Akordio bate-
ra iritsi ondoren banatu da balioen katea, eta hori izan
da proiektu honen bereizgarri nagusia. Balioen
kate osoa, parte hartzaile guztien interesen arabera
banatzen da. Beraz, kasu honetan, inor kaltetua izan
gabe, prezioen marjinak ahalik eta interesgarrienak
izan daitezen saiatuko gara. Ekoizleak, bide-lanak
egiten dituen enpresak eta saltzaileak, hirurek atera
behar dute etekina. Aurrera be-
gira, balioen kate hori orekatzen
saiatuko gara».

Behin balioak zehaztuta dau-
denean, Edertok Zumaian egon-
go den logistika zentrora era-
mango ditu ekoizleari erositako
produktuak, bertan biltegiatze-
ko. Gero, bere banaketa-ibilbi-
deko denda batera eramango
ditu. «Proiektuan parte hartuko

«Balioen kate osoa
izan da proiektuaren
bereizgarri nagusia.
Beraz, prezioen
marjinak ahalik eta
interesgarrienak izan
daitezen saiatuko gara»

JOSEBA ALTUNA

duten eskualdeko ekoizleek ez dute bertako saltokie-
tan soilik salduko euren produktua. Zabaldutako egingo
da sare hori, eta beraz, lurralde historikoko beste den-
da batzuetan ere bertako produktuak erosteko auke-
ra izango dute herritarrek. Ondorioz, Gipuzkoako
ekoizle askorentzat, aurrerapauso bat izango da,
proiektu honek are gehiago zabaldutako dituelako nor-
berak sortu dituen sare komertzialak, zentzuzko mer-

kataritzaren bitartez», nabar-
mendu du Altunak. Azkenik,
proiektuan parte hartuko duten
dendak eta ekoizleek eskainita-
ko produktuak etiketa edo zigilu
beltz batekin bereiziko dira.

Arestian aipatu moduan, pro-
ba pilotu bat izango da. «Urtebe-
te igaro ondoren, denda eta
ekoizle gehiagotara zabaltzea li-
tzake gure nahia. Oraingoz az-

terketa bat egin beharko dugu, kateak nola funtzionatzen duen ikusi eta kalkulaturako portzentaiak eta prezioak egokiak diren ala ez ikusteko, eta aldatu behar izanez gero, jakiteko. Errentagarria izatea espero dugu».

Lehengaien prezioa, mugarri

Eskualdeko baserritarren egoerari buruz galdetuta, denetik aurkitu daitekeela dio Altunak. «Noski bul-tzada bat behar dutela. Errentagarritasunari begira, beste proiektu batzuei begira, zuzeneko bide komertziala hartzea erabaki dute askok. Hala ere, gaur egun, kontsumorako edo ekoizteko erabiltzen diren lehengaien prezioa mugarri bilakatu da baserri guztientzat. Asko igo da, eta horrek errentagarritasuna jaisten du, salmenta prezioa produktu guztietan mantentzen delako. Hori da aldatu beharrekoa, etorkizun oparoa izatea nahi badugu behintzat».

Elikaduraren Nazioarteko Egunaren bezperan, bere alea jarri nahi izan du EHNE sindikatuko kideak. Bere ustez, osasuntsu elikatzeko garrantzitsua da

baserritik elikatzea: «Egun bizi dugun egoera ikustea besterik ez dago horretaz jabetzeko. Mikrotxiparen kasuan adibidez, zenbaterainoko galera ekonomikoa eragin dezakeen ikusita, ezinbestekoa da elikadura behar bezala zaintzea. Hala ere, herritar ugari gara, eta muga ezberdinak direla eta, ezinezkoa da guztiontzat berdin ekoiztea. Bestetik, bertako saltokie-tan ez dugu behar adina bertako produktu topatzen gaur egun, eta beharrezkoa da bertako ekonomia-rentzat eta bertako biztanleentzat ekoizpen mota hori izatea».

Biharko data mugarri izango bada ere, urte osoan zehar osasuntsu elikatzearen garrantzia azpimarra-tzen dute adituek. Hori dela eta, Altunak mezu bat zabaldu nahi izan die herritarrei: «Norberaren esku dago egunerokoan erosketak non egin erabakitzea; orduan erakusten da benetako militantzia. Leloare-kin bat eginez, bertakoa kontsumitu eta bertako pro-dukтуak erostera animatuko nituzke herritarrek, ez soilik osasuntsua delako, eguneroko intzidentziari begira, beharrezkoa delako baizik».

PROIEKTUAN PARTE HARTZEN DUTEN EKOIZLEAK ETA EUREN PRODUKTUAK

- Igeldoko Esnea (Igeldo): esne fresko pasteurizatua.
- Arriatzu (Hernani): IV. gamako barazkiak, kontserbak eta barazki freskoak.
- Larreta (Orendain), Mahala (Leaburu) eta Behieko (Altzo): gaztak, jogurtak, izozkiak eta irabiakiak, baita ekologikoan ere.
- Zelaieta (Orendain) eta Baztarrika (Gabiria): gazta onduak eta ketuak (Jatorrizko Izendapena - Idiazabal Gazta).
- Isastegi (Tolosa), Lizeaga (Astigarraga), Gaintza (Getaria) eta Akarregi Txiki (Getaria): Euskal Sagar-doa eta Getariako Txakolina (Jatorrizko Izendapena).

PROIEKTUAN PARTE HARTZEN DUTEN DENDAK EDO SALMENTA GUNEAK

- Iturralde harategia: Oria kalea 8, Tolosa.
- Iñaki Ormazabal harategia: Igartza Oleta 10, Beasain.
- Fernando Salegi harategia: Secundino Esnaola kalea 34, Zumarraga.
- Gabilondo Arregi harategia: Kalebarren kalea 5, Antzuola.
- Javi Vadillo harategia: Kale Nagusia 6, Legazpi.
- Igarza harategia: Irizar ibilbidea 1, Bergara.
- Leturia harategia: Pedro Deuna kalea 24, Bergara.
- Agirre-Etxe harategia: Zarugalde kalea 33, Arrasate.
- Jon Diaz harategia: Durana kalea 15, Aretxabaleta.
- Txantxiku harategia: Arantzazuko Ama kalea 2, Oñati.
- Odriozola harategia: Arana kalea 14, Azpeitia.
- Uzkudun harategia: Erdikalea kalea 5, Zestoa.
- Arozena harategia: Zigordia kalea 4, Zarautz.
- Otar Goxo harategia: Zubiaurrenea kalea 2, Usurbil.
- Arriatzu barazki denda: Felipe Sagarna Zapa kalea 41, Hernani.

«Gorputzak hobeto asimilatzen ditu garaiko produktuak»

IGONE SALDIAS URANGA

SORONEA DENDAKO LANGILEA

Urteak dira Saldias-Uranga sendia Tolosako Korreo kalean produktu ekologikoak eskaintzen hasi zela. Igone eta Mirian alabak bertan ibili ohi dira; hala ere, azken hilabeteetan jarraipen serioagoa egiten ari dira baserriko lanari.

Josu Artutxa Dorronsoro

Produktu konbentzionaletatik ekologikoetara aldaztea erabaki ondoren, azoketan hasi ziren salmentan Soronea baserriko senideak. «Orduan ez zegoen orain dagoen konbentzimendu bera, ezta horrenbesteko eskaria ere», dio Igone Saldias berrobitarrak. Elikaduraren Nazioarteko Egunaren atarian, elikagai ekologikoak kontsumitzearen garrantzia azpimarratu du.

Nola hasi zineten produktu ekologikoak saltzen?

Baserria bizirik mantendu eta baratz horri etekina ateratzeko, salmenta puntu bat sortzeko beharra ikusi zuten senideek. Horrela, gure produktuak eta ekologikoak diren beste marka ezberdin batzuk uztartzen hasi ginen, horiekin soilik elikadura oso bat egin ahal izatea ahalbidetzeko helburuarekin. Orain, indar handia hartu du ekologikoa den horrek.

Zeri deitzen zaio ekologikoa?

Badirudi ekologikoa hitza modari lotutako termino bat dela, edo ideologia bat. Itxurakeria bezala sailkatzeko dute batzuek; beste batzuek, berriz, *guay* den zerbaitekin erlazionatzen dute. Hala ere, konfusio

«Lurraren eta gizakiaren arteko harreman mota da ekologia, betikoa, errespetuzkoa»

handia dugu. Kontuan izan behar da betiko ekoizpen mota ari garela bultzatzen, betidanik egin den nekazaritza mota ari garela aldarrikatzen, naturarekin errespetuz lantzen dena.

Bestalde, pestiziden erabilerak eragiten dituen kalteak ere kontuan

hartzekoak dira. Ahalik eta denbora laburrenean, ahalik eta produktu gehien ateratzea dute helburu. Pestizidarik erabiltzen ez duzunean, ordea, ez duzu soilik zure osasunaren aldeko urrats bat ematen; zure naturari edota lurrari ere laguntzen diozu. Izan ere, lurraren eta gizakiaren arteko harreman mota da ekologia, betikoa, errespetuzkoa. Nik zugandik jasotzen dut, eta akaso, batzuetan gehiegi eskatzen dizut, baina ez zaitut suntsituko, ez zaitut gehiegikeriaz erabiltuko.

Produktu ekologikoak lantzen ditugunon helburua, beraz, elikatze eta bizi ahal izateko pestizidak ez

erabiltzea da; gizakiaren eta naturaren arteko harremana ahalik eta armonikoa izan dadila. Ondorioz, ekologikoa hitzak konfusio handia eragiten du, eta azken finean, ekoizpen mota bat besterik ez da.

Elikagai ekologikoak ekoizteko aukera handia dugu hemen?

Nire ustez, hemengo ekoizpenaren zati handi bat ez da ekologikoa. Azukre ekologikoa, esaterako, inoiz ez da Euskal Herrian sortuko. Oro har, gainera, ekoizpena txikia da, geroz eta txikiagoa. Orain ekologikoa den horren aldeko kontzientzia handiagoa dute gazte askok, baina transmisioa txikia da, batez ere, landutako produktuetan, nahiz eta horiek kanpotik, atzerritik, ekartzen diren. Gure kasuan, lehentasuna ematen diogu gertukoa den horri, kanpotik ekarritakoen aurrean; horretan saiatzen gara behintzat.

Udazken bete-betean, zer eskatzen da gehien?

«Orain ekologikoa den horren aldeko kontzientzia handiagoa dute gazte askok, baina transmisioa txikia da»

Espinaka. Brokoliarekin ez gara hasi oraindik. Uda igaro ondoren, hurrengo denboraldiko produktuak eskatzen etortzen dira bezeroak. Orain neguko barazkiak eskatzen dizkigute, eta aipatutakoez gain, kuia ere bai. Nabaritzen da uraza eta tomateak baino lehentasun handiagoa dutela, bezeroek elikadura mota aldatu nahi izaten dutelako, tenperatura freskoagoko egunei begira, gehienbat.

Salmentan zehar, osasuntsu elikatzera animatzen dituzue bezeroak?

Galdetuz gero, edo zerbaiten inguruko iritzia eskatuz gero, aholkuak ematen edo azalpenak ematen saiatzen gara erosleei, baina ez da gure ohiko egin beharrekoa izaten.

Zer egin dezakete osasuntsu elikatzen ez diren herritarrek euren egoera iraultzeko?

Nire ustez, ezinbestekoa da produktua ahalik eta gutxien prozesatua izatea; ahal bada, garaikoa izan dadila, gertukoa eta ekoizpen mota egoki batekoa. Gehiegi prozesatutako produktuek kalte handia eragin diezaieke dieta bati. Elikadura osasuntsu baterako, irinak, kontserbagarriak, edulkoratzaileak edota hozkailuan prest egoten diren elikagaiak, ahal dela, alde batera utziko nituzke. Bertakoa den hori, etxean kozinatu daitekeena, osasuntsuagoa da, zalantzarik gabe. Eta garaikoa bada, gainera, gorputzak hobeto asimilatzen du. Neguko barazkiek gorputza beroago mantentzen edo garai horretan bizi beharrekora egokitzen laguntzen dute. Adibide bat jartzearen, hobe da bertako ezti hartzea, Valentziako ezti hartzea baino. Bertako erleak zure ekosistema berean bizi dira, eta beraz, ezti horrek Valentzian laranja ar-

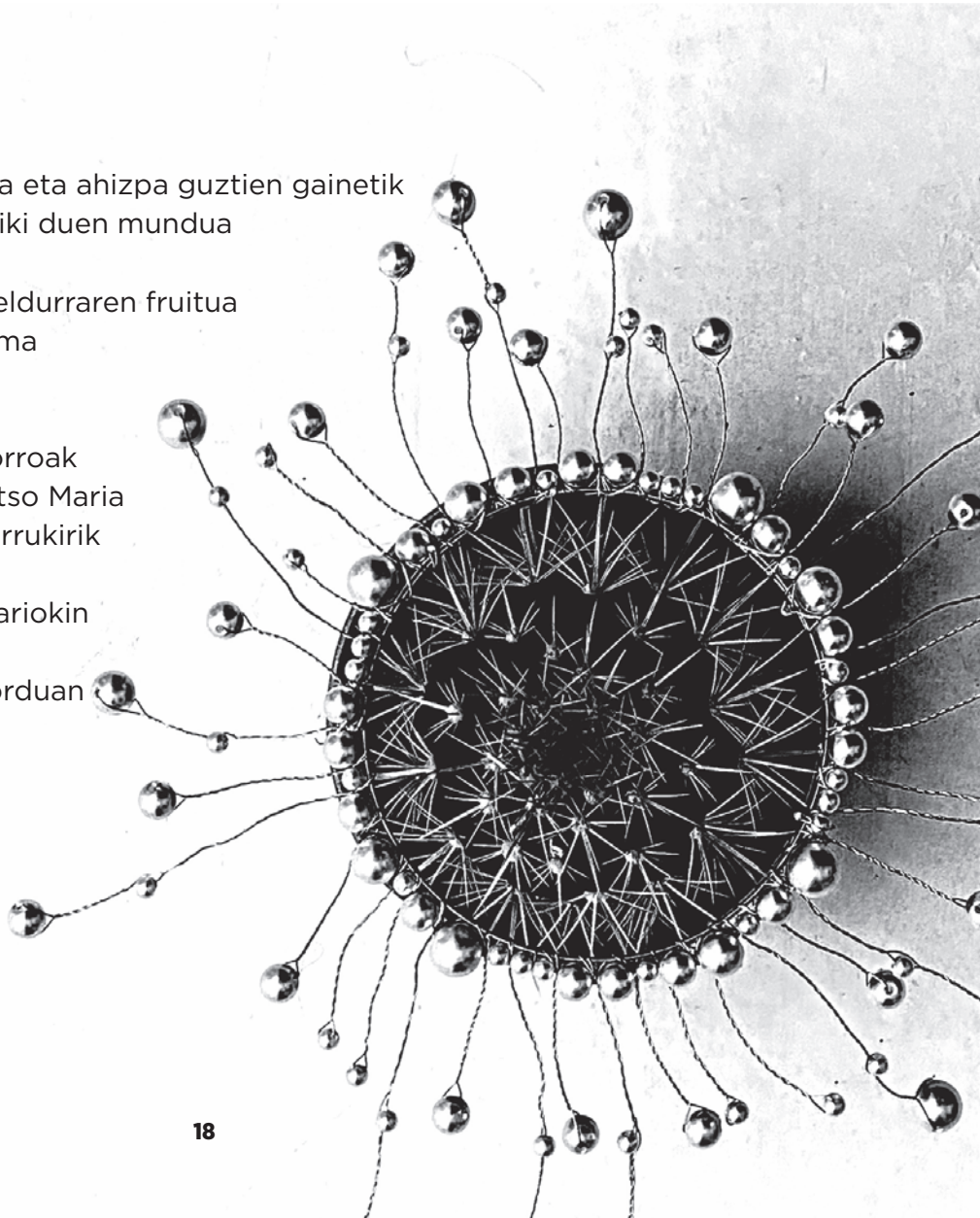
tean dabilen erlearenak baino onura handiagoa ekarriko dizu. Izan ere, gorputza oso adimentsua da, eta bizi zaren ekosisteman egokituta dago. Beste ezerk ez dizu hobeto sentiaraziko geroz eta gertuagokoa denak eta une horretan hazten ari denak baino.

IONE GOROSTARZU
POETA

Andre Maria

Agur Maria, graziaz betea
jauna dago zurekin
eta nahi edo ez
jauna dago nirekin
jauna dago gurekin
jaunak daude gure ama alaba eta ahizpa guztien gainetik
madarikatua gizonkeriak eraiki duen mundua
eta madarikatua gorputzean
sartu diguten kontrolaren, beldurraren fruitua
santa Maria jaungoikoaren ama
traba egiten dizu soinekoak
min ematen dizu koroak
eztarria urratzen estalitako orroak
Andre Maria, Neska Maria, Atso Maria
alboratu erruak eta ez izan errukirik
heldu guri eskutik
eta borroka ezazu gu, pekatariokin
bizitzeko eta izateko
askatzeko eta dantzatzeko orduan
HEMEN

BIXENTE GOROSTIDI
HARITUZ-EKO KIDEA

Azalpeko azala

Doinua A zer alegrantzia!

Arauak laxatzeko
garai amestua
ez ote da izango
bolada estua?
Joan den urte t´erdian
zapiz babestua
askok matrail azala
du bapo laztua...
Jarri beharrik gabe
lepoan eskua
jarri digute dena
eurotan puztua
betikotu nahi dute
gure arnasestua!

IMANOL ARTOLA
ARRETXE 'FELIX'
FILOSOFO ETA
ANTZETZLEA

Gazte gera gazte ta ez gaude konforme!

Gazte gera gazte/ ta ez gaude konforme zioen Lourdes Iriondok 1968an. Gaztea berez da konformagaitza: gazte definizioaren barruan doa txertatuta. Kontrara, konformatzen dena, berriz, jada gazteena izandakoa da; hau da, inoiz ez da gazteagoa izango. Behin fase horretan sartzean, gazte izandakoa gazteekiko bilakatzen da konformagaitzen; bereganatzen duenean beste guztia toleratzeko gaitasuna -hipotekaren edo alokairuaren prezioa, bikotekidearen zurrunka hotsa, nagusiaren izaera jasangaitza, erregaien eta argindarraren prezioa-, galtzen du gazteak toleratzekoa -erretzaile ohiari hamasei kilometrotara piztu den zigarroaren keak molestatzen dion bezalaxe-. Eta hori, horrela zen lehen ere; ez da guzti-guztia ere aldatzen, kamarada!

Iraganera begiratzen dudanean, eta duela ia hogeit hamar urte 11-15 urteko *felixek* eta bere ingurukoek egin zituen zenbait gauzez oroitzen naizenean, burua non ezkutatut ez dakidala geratzen naiz. Eta jarrera hori duela ia 20 urte geneukan, 2 000.eko hamarkada loriatsu hartan, krisi kontzeptua zer zen ere ez genekien garai haietan.

Bada, azken hemezortzi hilabeteetan gertatu denak egoera muturrera eramandu: gazteen konformagaitzasuna areagotu egin du, baita gazteena izandakoen *gazteen ekintzen aurrean* zero tolerantzia jarrera ere. Gazteena izandakoaren posizioan nago orain -nerabezaroa duela 20 urte hasi zitzaidan-, eta joan den udan ikusitako zenbait gauza -ze *nezesidade!*- pentsaezinak egiten zaizkit; baita, ordea, guk duela hogeit hamar urte egiten genituenak ere. Oraingoak ez dut uste larriagoak direnik, baina larriagoak balira ere; azken hemezortzi hilabeteetan gertatutakoa eta gero... Nola jokatu zukeen gure belaunaldiak nanopartikula madarikatu hau hogeit hamar urte lehenago azaldu izan balitz?

Halere, bada azpimarratu nahiko nukeen kontu bat. Azken asteetan entzuten ari gara itxialdiak eta ondoren bizi izan dugunak asko kaltetu dituela gure buru-osasuna eta osasun emozionala. Horrekin batera entzun ditugu datu batzuk ere: gazteen artean hirukoiztu egin dira elikadura-arazoak -bulimia eta anorexia kasuak esaterako-, eta suizidio-pentsamenduak izaten hasi diren gazteak ere geroz eta gehiago dira.

Bada, bai inongo burutan sartzen ez diren ekintzen egileak, baita norbere burua lesionatzen dutenak ere, guztiak dira gazteak. Bai besteari mina ematea, bai norbere burua mintzea, biak dira gaur egungo errealitate. Are gehiago: bat bestea ulertzen laguntzen digu. Denek ala denek barruan daukate mina, eta min horrekin zer egin ez dakitela daude. Gaude. Gazteekin *zero tolerantzia* da batzuek hartu duten bidea; nik, berriz, nahiago dut enpatiarena.

**Gazteekin
'zero
tolerantzia' da
batzuek hartu
duten bidea;
nik, berriz,
nahiago dut
enpatiarena**

IDOIA APAOLAZA
PSIKOLOGOGOA

Somatizazioaren eragina egunerokotasunean

Pertsonak emozioak gara, ekintzak eta hauen ondorioak bizitzen ditugu. Emozio onak bizitzen ditugunean alai gaude, motibatua eta pentsamendu baikorrez beteta sentitzen gara. Baina emozio ezkorrak bizitzen baditugu, beldurra, antsietatea eta haserrea bizitzen ditugu eta honek desmotibatuta, atsekabetuta eta antsietate egoerak bizitzera bideratzen gaitu.

Antsietateak bide desberdinak aurkituko ditu pertsonengan azaleratzeko. Batzuek buruko-mina izaten dute, beste batzuek gauean lo egin ezina izango dute, eta beste batzuek tripako mina sentituko dute; psikologian somatizazioa deitzen zaio egoera honi.

Kexa hauek nahiko ohikoak izaten dira eta pediatren kontsultetan artatu beharrekoak izaten dira. Fisikoki esplorazioa eginez gero, haurra osasuntsu aurkituko dugu, baina haurra ez dago ongi, barrukoa dena izango du, psikologikoa.

Kasu hauetan, oinarri psikologikoa ezagutzea ezinbestekoa da hasiera batean kexa zena benetako arazo batean amaitu ez dadin; hau da, eskola-fobian edota antsietate trastorno batean ez amaitzeko.

Horretarako ezinbestekoa da familia eta eskolaren arteko elkarlana eta egoera ahalik eta era normalenean bizitzea. Seme edo alabari ez zaio presiorik egin behar eskolara joateko eta ikuspegi aldaketa bat eskaini behar zaio; hau da, eskola ez dela arrisku zona bat, baizik eta ongi egoteko leku bat. Horretarako, bai irakasle zen gurasoek somatizazioa gauza seriotzat jo behar dute eta ez seme edo alabaren aitzakia eskola ez joateko eta ohean geratzeko.

Azken urte hauetan, ikasleak gero eta presio gehiago bizitzen ari dira azterketa eta hauen emaitzak direla-eta, batez ere batxilergoan selektibitatea gerturatzen den heinean. Guraso zein irakasleen ulermena, orientazio akademikoa eta emozio zein autoestimua indartzeak antsietate egoeren aurrean prebenitzeko baliagarriak izango dira.

SAIO LIBREA

(H)ari naizela

Asteazkenean

20:00etan, Imanol Artola *felixen* irratsaioa, bertsolaritzari buruz eskualdeko ikuspegitik.

SAIO LIBREA

Uzturre Blues

Ostegunean

20:00etan Iñigo Martinen irratsaioa, ATARIA Irratiko berrikuntzetako bat aurtengo denboraldian.

PODCAST-A

Desafioa

Herri kirolak

Joxe Anjel Sarasola asteasarrarekin herri kirol munduko albisteen errepasoa, asteazkenean.

MAGAZINA

Pasahitza

Astelehenetik ostiralera

09:00etatik 13:00etara eskualdeko aktualitateari buruzko saioa ATARIA IRRATIAN: protagonistak, zuzenekoak, kantu eskaintzak...

Saio guztiak hemen,
ataria.eus/irratia-n-entzungai

IRRATI PROGRAMAZIOA

OSTIRALA

PASAHITZA

09:00. Eguraldiaren iragarpena Iker Ibarluzearen eskutik, eskualdeko berriak, eguneko elkarrizketa, helduen solasaldia...

PODCAST-A

15:00. *Kulturari Begira* Irati Saizarren eskutik. Asteburuko agenda.

ZEBRABIDEA

16:00. Magazina.

MESTIBULL

21:00. Antxeta Irratiko

DJ Bull-en musikari buruzko irratsaioa.

LARUNBATA

TRIKITIA

08:00. Trikiti musika goizean zehar.

MUSIKASI

15:00. Karmen Sanzen saioa, musika klasikoa-ren inguruan.

MESTIBULL

21:00. Antxeta Irratiko DJ Bull-en musikari buruzko irratsaioa.

IGANDEA

TRIKITIA

08:00. Trikiti musika.

HARI NAIZELA

15:00. Bertsolaritzari buruzko saioa, Imanol Artola *felixekin*.

MUSIKA

16:00. Euskal musika saioaren tarteak.

ASTELEHENA

PASAHITZA

09:00-13:00. Eguraldia, agenda, zuzeneko kone-

xioak, kantu eskaintzak, iritziaren tarteak, eguneko gaiak eta asteburuko albisteak.

BASERRITIK

15:00. Baserri munduari buruzko saioa.

ZEBRABIDEA

16:00-18:00. Arrosa sarearen magazina. Euskal Herriko aktualitateak.

ELEAK ETA BELEAK

20:00. Idoia Gereñuren saioa, antzerkiari buruzkoa.

AGENDA

OSTIRALA URRIAK 15

BERASTEGI

HERRI BATZARRA

19:00. Herri batzarra, udaletxean.

IBARRA

INFORMAZIO SAIOA

18:00. Atzeritartasun tramiteei buruzko informazio saioa, kultur etxean.

HITZALDIA

19:00. *Independentzia, ametsa baino gehiago* hitzaldia, Floren Aoizekin, plazan.

IRURA

MAGIA IKUSKIZUNA

18:00. Eriz Magoaren *Auskalo*. Erizek, fantasia eta errealitatea elkartzen diren eta magia eta umorea bat datozen ikuskizuna eskainiko du, Kulturunean.

LIZARTZA

IRAKURLE TALDEA

Eider Rodriguezen *Bihotz handia* aztertuko dute.

TOLOSA

SAN ESTEBAN AUZOKO

ASTE KULTURALA

19:00. XVIII. Tortila lehiaketa.

22:00. Detritus Teatrus konpainiarekin. *Levante y mea de pie*.

AMALUR JARDUNALDIAK

10:00-14:00. Garapen jasangarriko helburuak eta gizarte ongizatea. Fernando Valladares biologian doktorea eta Ikerketa Zientifikoan Kontseilu Goreneko ikertzaileak, Carles Castell biologia zientzietan doktoreak eta Rosa Maria Calaf zuzenbidean eta kazetaritzan lizentziatuak eskainiko dute. Topic-en.

IKASTAROA

16:00-18:00. Aurrez aurreko ikas-

taroa produktibitateari buruz KZ-gunean. *Google Calendar*. *Zure denboraren kudeaketa hobetu*. Gaztelaniaz.

ANTZERKIA

20:30. Ttanttakaren *Ameriketako bidaia* antzezlan. Bi nerabe euskaldun, Jone eta Maria, Ameriketako Estatu Batuetara etorri dira ikasturte osorako. Oso desberdinak dira, eta ez dira konpontzen. Leidor antzokian.

KONTZERTUA

22:00. Dave Smalley & The bandoleros Bonberenean izango dira.

LARUNBATA URRIAK 16

ALKIZA

ONDAREAREN EUROPAKO

JARDUNALDIAK

Bisita gidatua egingo da Tourseko San Martin elizara. Orain gutxi arte bisitarientzat itxita

egon da herriko eliza eta aurtan erretaula ederra eta gainerako altxorak erakusteko zabalduko dute. *Kultura@alkiza.eus* helbidera idatzi beharko da edo *whatsapp*a bidali beharko da 688 60 44 66 telefonora.

ALTZO

AUZOLANA

10:00-11:00. *Odonatoak: uraren hegoak* erakusketa gidatua Iñaki Mezquitaren eskutik.

11:00-13:30. Urmael didaktiko baten sorrera auzolanean. Auzolana putzua egokitzeko.

AMASA-VILLABONA

BEERTOKI

17:00. Sarrerak erosteko: *idatziin-fobeertoki@gmail.com*. Beertoki garagardoa dastatzeko aukera. Pelax, Madeleine, Andoni Ollokiegi eta El quinto tenedor ikusi eta entzuteko aukera izango da.

ORGANO KONTZERTUA

20:00. Lucia Gomez Aizpurua

AGENDA

mezzosopranoa eta Alize Mendizabal Mugica organoa. Vivaldi, Beethoven eta Händel-en obrak joko dituzte. Kontzertuan bertan banatuko da emanaldiaren programa. Sarrera doan. Villabonako elizan.

ASTEASU

HERRI KIROLAK

18:00. Gipuzkoako Txapelketa 2021. Txingeroa. Emakumeen maila: Nerea Arruti, Lierni Osa eta Ane Urresti. Gizonezkoen maila: Aimar Galarraga, Jon Unanue eta Javier Urresti. Orga: Aimar Galarraga, Unai Goitia eta Javier Urresti. Lasto altxatze erakustaldia. Pilotalekuan.

BALIARRAIN

KONTZERTUA

19:00. Aire ahizpak kontzertuan. Sarrerak lortzeko Amets 669 712740 edo Josu 669 025330. Elizan edo plazan, eguraldiaren arabera.

TOLOSA

SAN ESTEBAN AUZOKO

ASTE KULTURALA

11:00-18:30. Tolobolei elkarteak antolatuta, III. 2x2 bole txapelketa, Ferialekuan.

17:00. Haur jolasak eta tailerra, BoxA elkarteko eskutik.

18:00. Buruhandiak eta entzietza zezin txikiak.

18:30. Txokolate jatea.

22:00. Distopia elektrotxaranga-ren emanaldia.

MUSIKHERRIA

10:00. Tolosako Dultzaineroak, Giro Arte dultzainero taldea eta Jainekin txaranga. Larramendi, Amarotz, Berazubi eta San Esteban auzoetan.

11:00. Eduardo Mokoroa musika eskolako ikasleak, Hauspotuz elkarteko trikitilariak, Udaberri fanfarrea, Konpenezinak txaranga, Isidro Larrañaga musika eskolako ikasleak. Kalez kale.

12:00. Tolosa Kantari. Alde Zaharreko kaleetan.

12:30. Hodeiertz abesbatza, Isidro Larrañaga akordeoi orkestra, musika taldeak. Lopez Mendizabal plazan.

18:00. Musika taldeak. Euskal Herria plazan.

19:00. Bonberenea txaranga. Alde Zaharreko kaleetan.

22:30. Bisuteria orkestra. Plaza Berrian.

ONDAREAREN EUROPAKO

JARDUNALDIAK

Tolosako Topic museoan ikusmen eta entzumen urritasuna duten pertsonentzat bisita gidatua egingo dute. Bi bisita egingo dituzte bata gaztelan eta bestea euskaraz.

16:30. Ikusmen eta entzumen urritasuna duten pertsonentzat bideratuta txotxongilo sormen tailerra izango da.

18:30. Topic-en La Puntual konpainiaren *El Patito Feo* txotxongilo emanaldia izango da. Audio deskribapen eta zeinu hizkuntza bidez egokituko da saioa, mota guztietako ikusleek goza dezaten.

KONTZERTUA

22:00. Gante eta Losado Bonberenea izango dira. Sarrerak 8 euroko kostua du.

URRIAK 17 IGANDEA

TOLOSA

SAN ESTEBAN AUZOKO

ASTE KULTURALA

09:00. Tolosako Udal Txistulari-Bandaren diana.

10:00. Trikitilarien kalejira, auzoko baserrietatik.

11:00-12:00. III. 2x2 bole txapelketako finalerdia eta finala.

11:00. Radio Controloko kotxeen erakustaldia Ttorreko aparkalekuan.

11:30. Hildako auzotarren aldeko zuhaitz landaketa parkean, auzoko txaranga alaituta.

22:00. Auzoko babarrun jatea.

Ondoren. Dantzaldia eta karaokea, Joxe Jabier Mendizabalen eskutik.

Atsedenaaldian. Toka txapeketa.

HITZALDIA

17:00. Silwan eremuan, Ekialdeko Jerusalem, egoerari buruzko jardunaldia. Bideoa eta solasaldian parte hartuko dute: Amina Odeh, abokatua; Kutayba Odeh, koordinatzailea; Farisa Baselen, Pariseko koordinatzailea, Nanterren.

URRIAK 18 ASTELEHENA

AMASA-VILLABONA

GURETZAKO GUNEA

17:00. Guretzako gunea. Jatorri anitzeko emakumeen bilgune. Guretzako jatorri anitzeko emakumeak biltzen diren gune bat da, elkarrengandik ikastea helburu duena. Subijana etxean.

TOLOSA

IKASTAROA

Aurrez aurrekoa. Google Maps.
Zure ibilbiderik onena arakatu eta aukeratu. Gaztelaniaz. KZgunean.

HITZALDIA

12:00. *Pentsio publiko duinak.* 1.080 euro gutxieneko pentsioa, hemen eta orain. Txomin Lorcak *Pentsio sistema publikoaren defentsan* hitzaldia eskainiko du, Zerkausian.

AURKEZPENA

19:00. Berdintasunaren aldeko gizonen taldearen aurkezpene, kultur etxean. Izena emateko: 670 22 98 12 edo berdintasuna@tolosa.eus.

ERAKUSKETA

Galtzaundi aldizkariak 30 urte erakusketa ikusgai Aranburu jauregian. Urriaren 23a bitarte bisitatu daiteke.

ZIZURKIL

IKASTAROA

Gaixotasunak saihesteko eta landareak sendatzeko sendabideak. Clara Gutierrez irakaslearekin, gaztelaniaz. Informazioa eta izen-ematea ondorengo bideetan egin daiteke:

fraisoro@fraisoroeskola.eus edo 943 69 21 66. Fraisoro eskolan.

ZINEMA

AMA

Larunbata, igandea
eta astelehena (19:00).
Tolosa, Leidor.

BENEDETTA

Larunbata (19:30/22:00),
igandea (19:30) eta
astelehena (20:30)
Amasa-Villabona, Gurea.

LA PATRULLA CANINA:

LA PELICULA

Igandea (17:00)
Tolosa, Leidor.

SORMENAREN BEGIRADA

Iñigo Royoren argazkilaritza tailerrean egindako lan batzuekin 'Tolosan, koronabirusaren hilabeteetan' erakusketa osatu dute; sormena landu dute tailerrean, eta ezohikoa den argazki erakusketa ikusgai egongo da Aranburu jauregian, hilaren 30a bitartean

Eneritz Maiz Etxarri

Iñigo Royok urteak daramatza Tolosako kultur etxean argazkigintzako tailerrak eskaintzen. Tailerra teknikoki kamera erabiltzera mugatzea, ordea, ez du gustuko. Royok sor-

mena piztu nahi izaten die argazkigintzako tailerrera apuntatzen direnei, eta ahalmen sortzailea ateratzen ahalegintzen da parte hartzaileei. Behin tailerra ekainean amaituta, *Tolosa, koronabirusa-*

Kristalezko ontzietan sartu dituzte maskarekin aterata erretratu guztiak. **E. MAIZ**

ren hilabeteetan erakusketa jarri dute Tolosako Aranburu jauregian. Tailerrean osatuta hainbat proiektu bisitatzeko aukera izango da hilaren 30a bitartean.

Sormenari tiraka, pandemia egoera aprobetxatuz eta jende asko elkartzea gomendagarria ez zela kontuan hartuta, tailerrari buelta bat eman eta birplan-teatu egin behar izan zuen Iñigo Royo argazkilariak. Gutxi gorabehera hamabost egunean behin elkartu zen taldea Tolosako kultur etxean. Hamabost pertsonako taldea osatu zuten, eta mundu guztiari irekita-ko tailerra zen: «Ez zeukaten kamera erabiltzen jakin beharrik, edota mugikorrarekin bakarrik ere egin zezaketen tailerra, eta batzuk horrela egin dute. Argazkilaritzarekin esperientzia izan edo ez izan, denek zuten aukera apuntatzeko», argitu du Royok eta gai-

neratu, «jolasteko gogoia zeukan edozeinentzat zen».

Hamabost egunean behin elkartu, eta egin beharreko pare bat proiektu aurkezten zizkien argazkilariak. Proiektu horiek «ezaugarri zehatzak» zituztela nabarmendu du Royok. Esaterako, lehen egunean, gutun-azal batean sartu zezaketen opari batean pentsatu behar zuten, zehazki, bost opari eta bost gutun-azaletan. Horiek, herriko bost puntu ezberdinetan utzi behar zituzten, eta argazkiak atera. Royok, bost argazki nahi zituen, bost gutun-azal eta bost kokaleku ezberdinekin: «Kasik amaierako argazkia zen gutxienezkoa, baizik eta gutun-azalean sartu beharreko oparian eta utzi beharreko kokalekuan pentsatu behar zuten», azaltzen du.

Tailer guztian zehar hamabi edo hamahiru proiektu ezberdin eskatu zizkien Royok. Horietako batzuk kultur etxeko pasilloan jarri zituzten ikusgai, eta horietako lehena maskaradun aurpegiena izan zen. «Maskara jarrita eta begiak itxita desio bat pentsatzen dauden pertsonaiei atera behar izan zizkieten argazkiak», esan du Royok. Eta oraindik ere ikusgai da goen beste proiektua zeruko argazkiena izan zen. Iñigo Royok, bere egunerokoan, esan ez zien hitz klabe bat entzuten zuen bakoitzean, taldeko *whatsapp* taldean *cielo* hitza idazten zien. Ostean, taillerreko kide bakoitzak momentu horretan parean zuen zeru zatia argazkia atera behar zion: «Nik *cielo* idaztean, zeruen argazkiekin erantzun behar zidaten», dio.

Egunero lo egiteko erabiltzen duten burkoarekin ere sormena landu behar izan dute, lerro zuzenarekin ere jolasean aritu dira, maskara, gel hidroalkoholikoaren ontzia eta txertoaren ontzia airera botaz,... *Beste birus batzuk* proiektua ere landu dute argazkilaritzari lotu gabe, eta baita *Esker onen* proiektua ere, zerua, lurra eta eskuak uztartuz.

Proiektuen aurrean erantzun «oso ona» jaso duela esan du Royok. «Proposamen batzuk hobeto funtzionatu dute besteek baino, baina orokorrean, benetan ondo atera direla uste dut».

Erakusketa prestatzeko ere sormena landu behar

izan dute, eta ohikotik ihes egin, eta argazkiak erakusteko beste bide batzuk aurkitu dituzte.

Jolastuz, disfrutatuz

Tailerra jolas moduan hartzea nahi izan du argazkilariak, eta proposatutako proiektuak egiten disfrutatzeari. Ana Pradini, Ane Uriarte, Carmen Tapia, Feli Izagirre, Fernando Pradini, Francisco Garcia, Haizea Docherty, Ziggy Docherty, Idoia Sanchez, Jexux Arin, Jon Mintegiaga, Juanan Dorronsoro, Maddi Labayen eta Pablo Artetxe izan dira argazkilaritzaz ikastearekin batera, sormena martxan jarri eta landu dutenak.

Feli Izagirre tolosarra da tailerrean parte hartu duen kideetako bat: «Pandemia egoera honetan zerbait ezberdina egin nahi nuen», dio. Probatzeagatik apuntatu zen, eta guztiz «bete» du tailerrak. Tailerra-ren formatuak erakarri zuen tolosarra, «ez zen klase arrunt bat», argitzen du.

Lehen aldiz apuntatu da argazkilaritzari lotutako tailer batean: «Nire asmoa ez zen argazkiak egiteko teknikak ikastea». Librea zela eta sormena landuko zela ikustean apuntatu zen tailerrera. Ez du argazkilaritzarako zaletasun berezirik: «Beti gustatu izan zait argazkiak ikustea, eta beti baloratu izan ditut argazkiak, baina ez dut argazki kamerarik ere». Mugikorarekin atera ditu tailerrera ateratako beharrek argazki guztiak.

Gauza asko eman dizkiola aitortu du: «Alde batetik asko disfrutatu dut egiten. Dibertigarria izan da, originala, asko ikasi dut, eta gehien bat sormenaren bidez nik barruan nituen gauza batzuk ateratzen lagundu dit». Erizaina da lanbidez Izagirre, eta «egoera honek asko ukitu gaitu, eta tailer honek lagundu dit zenbait gauza kanpora ateratzen». Gelditzen irakatsi dio: «Gauzak ikusten eta aztertzen, gero argazkiak aterata ahal izateko», eta horrez gain, askatasuna eman dio: «Bakoitzak bere moduan eta bere esperientziatik argazkiak gauzatzeko».

Ustekabeko tailerra eta erakusketa

Ez zuen espero eta ezustekoa izan dela tailerra esan du Izagirrek: «Sormena lantzeko tailerra zela bai,

baina ariketak bidali eta egiten hasi ginenean dinamika izugarri gustatu zitzaidan. Ze ariketa onak!».

Aranburu jauregiko proiektua ere «gustatu» zaio: «Ez da argazki erakusketa arrunt bat. Ez daude argazkiak zintzilikatuta, ez da erakusketa klasiko bat. Argazkiak beste modu batean daude ikusteko». Erakusketaren formatua «niretzat berezia da», gaineratu du. «Bertan azaltzen diren gauzek bere esanahia dute», dio. Testuek laguntzen dute erakusketa.

Eskuak ikus daitezke eta ez dira edozein esku. Eskertu nahi izan dituzten pertsonen eskuak dira ikus daitezkeenak. «Ez dira esku arruntak».

Dinamikak guztiz harrapatu du Izagirre, eta izugarria iruditu zaio: «*Whatsapp* taldera *cielo* hitza idazten zuen bakoitzean, guk, momentuan genuen zeruaren argazkia bidali behar genion. Bizi izan dugun egoeran, gainera, guztiok animoz baxu eta gogogabe geundela, oso dibertigarria izan da». Tailerra motibagarri izatea lortu duela kontatu du Izagirrek: «Egun batean agian bi aldiz jasotzen genuen mezua, eta gero agian bi egunetan ez genuen mezurik», dio.

Aldiz, lurrari argazkiak ere atera behar izan dizkio-
te. Kasu honetan, eskertuak izan behar eta eskertu
ez zieten momentuetan atera behar zituzten argaz-
kiak. «Niri gehiago kostatu zait. Gehiago pentsatu
behar genuen», esan du Izagirrek.

Zalantzarik gabe berriz emango luke izena taile-
rrean: «Asko disfrutatu eta ikasi dut. Eta zerbait ez-
berdina egiteko eta beste gauza batzuetan errepa-
ratzeko balio izan dit; ez dadila bakarrik izan birusa
eta pandemia».

«Asko gustatu zait eta asko disfrutatu dut», azpi-
marratu du, eta «sormenari leku bat uztea oso abe-
rargarria egin zait, eta niretzat dena ona izan da».

Bukatzeko, Royoren lana goraipatu nahi izan du.
Gaiak bidaltzeaz gain, dokumentazio pila bat pasa
diela azpimarratu du: artikulua, pelikula, liburuak,
berak idatzita testuak,... «Oso lan osatua izan da»,
azaltzen du: «Gozamen bat izan da». Eta Royori es-
kertu egin nahi dio egin duen lan guztia, eta «idazle
moduan deskubritu dut, oso ondo idazten du».

IKER IBARLUZEA
EGURALDI ADITUA

EGU RAL DIA

OSTIRALA

Eguraldi lasaiarekin jarraituko dugu. Goizean erdi eta goi-mailako hodei batzuk agertuko badira ere, eguraldi eguzkitsu eta ederra izango dugu. Arratsaldeak aurrera egin ahala ordea, behe-hodeiak ugaritzen joango dira, azken orduetan zerua estali xamarrik gertatuko delarik. Hala ere, ez du euririk egingo. Haizeak goizean hego-mendebaldetik joko du, arratsaldean aldiz ipar-mendebaldetik. Tenperatura jaitsi egingo da, 20-21 gradutan joaz goia.

LARUNBATA

Giro eguzkitsuarekin jarraituko dugu. Goizean hodei baxu batzuk agertuko dira zeruan, baina ez dute inolako ondoriorik ekarriko. Eguerditik aurrera ostarte zabalak irekiko dira eta giro eguzkitsua nagusituko da, nahiz eta, goi-hodei fin batzuk ikusiko diren zeruan. Haizeak goizean aldakor joko du, arratsaldean ipar-ekialdekoa nagusituko delarik, eta tenperatura balio altuenak antzeko balioetan mugituko dira, 20-21 gradutan joaz goia.

IGANDEA

Giro lasaiak jarraipena izango du. Goizean erdi eta goi-mailako hodei ugari agertuko da zeruan, baina ez dute euririk utziko eta eguraldi lasaia izango da. Eguerditik aurrera gainera, hodei hauek desagertzeko joera hartuko dute eta giro eguzkitsua gertatuko da. Haizeak hego-ekialdetik joko du eta tenperatura balio altuenak igo egingo dira, 22-23 gradu goxotan joko dutelarik goia.

ZERBITZUAK

ZORION AGURRAK

*Urtebetzeak, urrezko ezteiak,
ezkontzak, jaioberriak...*

943 65 56 95

ataria@ataria.eus

San Esteban 20
Tolosa

Prezioa

15,50€
45€
51€

Atarikideek

12€
33€
38€

Argazkia bi egun lehenago ekarri mesedez

FARMAZIAK

URRIAK 15, OSTIRALA
AMASA-VILLABONA

Egunekoa. Juana Maria Sanchez.
Kale Berria, 34.
943 69 11 30.

URRIAK 16, LARUNBATA
TOLOSA

Egunekoa. Edurne Bengoetxea.
Kale Nagusia, 7. 943 67 06 48.

URRIAK 17, IGANDEA
TOLOSA

Egunekoa. Oskar Etxebeste.
Gernikako arbolaren lorategiak, 3.
943 65 10 40.

URRIAK 18, ASTELEHENA
TOLOSA

Egunekoa. Cecilia Bronte Posada.
Korreo, 20.
943 67 60 13.

**EGUNERO GAUEKO GUARDIAKO
FARMAZIA: TOLOSA.**
LURDES AZPIROZ GALARZA.
LARRAMENDI, 6. 943 67 51 18.

Agregatzaile finantzarioa

Aplikazioaren jakinarazpenak

LK Pay

Txata

Online hipoteka

Meet

Bideokonferentzia gestorearekin

— Yolanda Munin Freire
Bulego-gestorea, Zornotza

Erreminta digital guztiak ditugu zuretzat.

ZOZKETA BEREZIA

Zozketan parte hartzeko epea 2021eko
urriaren 14tik 24ra, **943 655 695 telefonoan**
edo **ataria.eus-en**.

GoPro Hero 9 Black-aren ezaugarriak:

5K-ko bideoa eta 20 MP-eko argazkiak, egonkortze
aurreratua, urperagarria (10 metroraino), bateriak
% 30 gehiagoko iraupena, lente ateragarria, ...

LABORAL
kutxa

Bada beste modu bat

25 urte

pertsonen arteko
zubiak eraikitzen

FAMILIA BITARTEKARITZAKO
ZERBITZUA

BILBO, DONOSTIA, VITORIA-GASTEIZEN ETA TOLOSA

www.euskadi.eus/familiabitartekaritza

Euskadi, auzolana

EUSKO JAURLARITZA

DEPARTAMENTU JAURTIK
ETA GIDATZE POLITIKAKO SARIA

GOBIERNO VASCO

DEPARTAMENTO DE IGUALDAD
JUSTICIA Y POLÍTICA SOCIAL

2 MÓ 229€

progresibo, erreflexuen aurkako lenteekin

Bertako talentua

soilik
mó
izan daiteke

San Frantzisko, 23
Tel.: 943 69 84 70
TOLOSA

www.multiopticas.com

MULTIÓPTICAS
50 urte zuen ikusmena zaintzen